

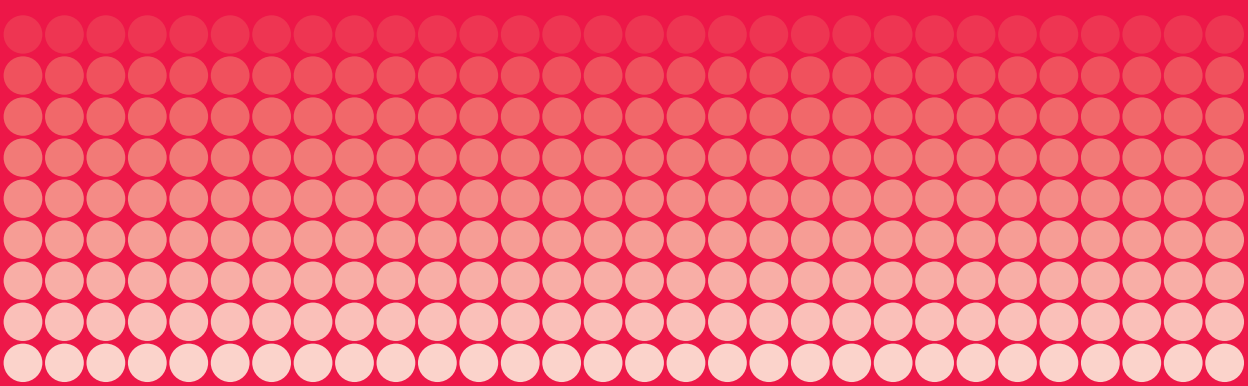
sipri

SIPRI YEARBOOK 2020

Armaments,
Disarmament and
International
Security

Resum en català

STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE

El SIPRI és un institut internacional independent que es dedica a la recerca sobre conflictes, armaments, control de les armes i desarmament. Fundat el 1966, el SIPRI proporciona dades, anàlisis i recomanacions, basades en fonts públiques, a autoritats, investigadors, mitjans de comunicació i públic interessat.

L'ANUARI DEL SIPRI

El *SIPRI Yearbook 2020* presenta un recull de dades en àmbits com la despesa militar mundial, les transferències internacionals d'armes, la producció d'armes, les forces nuclears, els conflictes armats i les operacions de pau multilaterals, a més de les anàlisis més actuals d'aspectes importants del control d'armes, la pau i la seguretat internacional.

Aquest quadern resumeix el contingut del *SIPRI Yearbook 2020* i aporta exemples de les dades i les anàlisis que conté.

ÍNDEX

1. Introducció: Estabilitat internacional i seguretat humana el 2019	1
Part I. Conflictes armats i gestió dels conflictes, 2019	
2. Conflictes armats i processos i operacions de pau: evolució mundial	2
3. Conflictes armats i processos de pau a Amèrica	4
4. Conflictes armats i processos de pau a Àsia i Oceania	5
5. Conflictes armats i processos de pau a Europa	6
6. Conflictes armats i processos de pau a l'Orient Mitjà i el nord d'Àfrica	7
7. Conflictes armats i processos de pau a l'Àfrica subsahariana	8
Part II. Despesa militar i armaments, 2019	
8. Despesa militar	10
9. Transferències internacionals d'armes i evolució en la producció d'armes	12
10. Forces nuclears al món	14
Part III. No-prolifерació, control d'armes i desarmament, 2019	
11. Desarmament nuclear, control d'armes i no-prolifерació	16
12. Amenaces químiques i biològiques per a la seguretat	18
13. Control d'armes convencionals i noves tecnologies armamentistes	19
14. Controls sobre el comerç d'armes i material de doble ús	20
Annexos	22

1. INTRODUCCIÓ: ESTABILITAT INTERNACIONAL I SEGURETAT HUMANA EL 2019

DAN SMITH

La 51a edició de l'anuari del SIPRI proporciona proves sobre el deteriorament continu de les condicions per a l'estabilitat internacional, tendència que es veu reflectida en l'augment continuat de la despesa militar i el valor estimat de les transferències mundials d'armes, la cronificació de la crisi de control d'armes i un tauler geopolític amb rivalitats regionals cada vegada més tòxiques. A més, el nombre de conflictes armats continua sent alt, amb pocs signes d'acords negociats a l'horitzó.

Focus de tensions

El 2019 es van produir perillosos enfrontaments entre les grans potències de l'Orient Mitjà i el sud asiàtic. A mitjans de 2019 els atacs amb míssils, els atacs orquestrats i les ofensives contra la llibertat de navegació al golf Pèrsic van fer entreveure la possibilitat que l'Iran entrés en guerra amb l'Aràbia Saudita i altres potències regionals, i potencialment els EUA. També es van intensificar els enfrontaments armats pel Caixmir entre l'Índia i el Pakistan, dos estats amb armes nuclears. En tots dos casos la situació es va acabar calmant, però no pas gràcies a la clàssica gestió de crisis.

Control d'armes

El 2019 no es va avançar en el control d'armes nuclears, al contrari. Els EUA es van retirar del Tractat sobre l'eliminació de míssils de curt i mitjà abast de 1987 i Rússia va suspendre oficialment les seves obligacions en virtut d'aquest acord. Va prosseguir la incertesa sobre la pròrroga del Tractat bilateral de 2010 entre Rússia i els EUA per

a la reducció d'armes estratègiques ofensives més enllà de la data d'expiració de febrer de 2021. A més, les converses sobre desnuclearització entre Corea del Nord i els EUA van perdre força el 2019 i a finals d'any el pacte nuclear amb l'Iran (Pla Integral d'Acció Conjunta de 2015) va deixar en bona part de ser efectiu.

La crisi climàtica

El 2019 es van veure indicis que l'opinió s'orientava cap a l'adopció de mesures serioses per abordar la crisi climàtica, però les mesures que s'adoptin trigaran a donar resultats, de manera que caldrà adaptar-se als efectes del canvi climàtic i augmentar la resiliència. A més, l'impacte del canvi climàtic sovint s'ha d'abordar enmig d'operacions de pau en entorns devastats per la guerra. Encara som a temps de preparar-nos per afrontar les amenaces climàtiques que pengen sobre la seguretat; si ens en volem sortir, haurem de recórrer a la cooperació internacional.

Cooperació internacional

La necessitat de cooperació davant del canvi climàtic coincideix amb la necessitat de cooperació en altres grans reptes de la nostra època. Les tensions i els desacords, especialment entre les tres grans potències —els EUA, Rússia i la Xina—, que caracteritzen la política internacional són un motiu seriós de preocupació. No obstant això, fins i tot els governs que abominen obertament la diplomàcia veuen necessari abordar els problemes comuns de manera cooperativa. La propagació de la COVID-19 subratlla el missatge que altres reptes mundials també requereixen cooperació per gaudir de seguretat humana i estabilitat internacional. ●

2. CONFLICTES ARMATS I PROCESSOS I OPERACIONS DE PAU: EVOLUCIÓ MUNDIAL

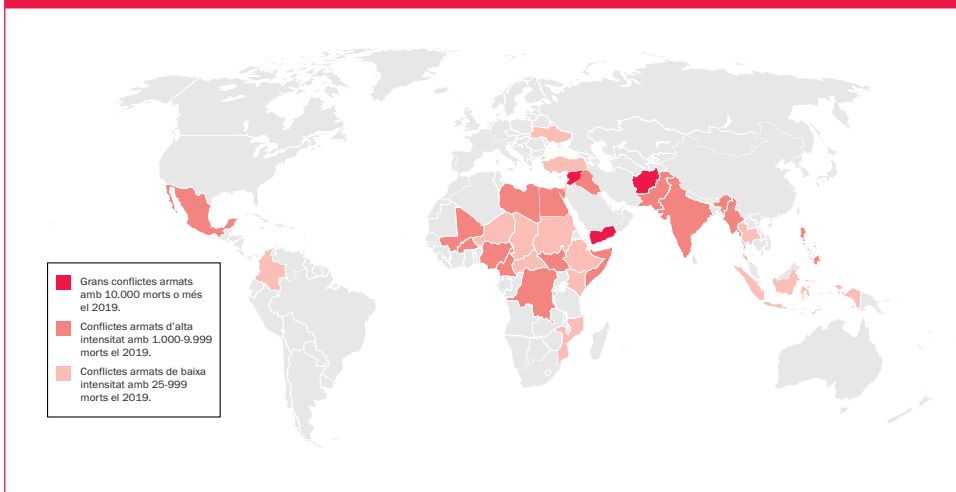
El 2019 hi va haver conflictes armats actius almenys a 32 estats: 2 a Amèrica, 7 a Àsia i Oceania, 1 a Europa, 7 a l'Orient Mitjà i el nord d'Àfrica i 15 a l'Àfrica subsahariana. Com en anys anteriors, la majoria en un sol país (intraestatal), entre forces del govern i un o més grups armats no estatals. Tres van ser grans conflictes armats (més de 10.000 morts relacionades durant l'any): Afganistan, Iemen i Síria. Quinze van ser d'alta intensitat (1.000-9.999 morts relacionades): Mèxic, Nigèria, Somàlia, República Democràtica del Congo (RDC), Iraq, Burkina Faso, Líbia, Mali, Sudan del Sud, Filipines, Índia, Myanmar, Camerun, Pakistan i Egipte. Els altres van ser de baixa intensitat (25-999 morts relacionades). Només un conflicte armat va enfrontar estats (xocs fronterers entre l'Índia i el Pakistan) i dos, forces estatals i grups armats que aspiraven a un estat (entre

Israel i grups palestins i entre Turquia i grups kurds). Els tres grans conflictes armats i la majoria dels d'alta intensitat es van internacionalitzar.

Conseqüències dels conflictes armats

La reducció de la gravetat de diversos conflictes armats el 2019 va comportar una reducció més gran del nombre de morts, seguint la recent tendència a la baixa des de 2014. Les persones desplaçades per la força a principis de 2019 totalitzaven 70,8 milions, entre elles més de 25,9 milions de refugiats. Les dilatades crisis de desplaçament van persistir a l'Afganistan, Myanmar, la República Centreafricana (RCA), l'RDC, Síria, Somàlia, Sudan del Sud, Veneçuela i el Iemen, així com a la regió del Sahel. El 2019 gairebé 30 milions de persones de cinc països (Afganistan, RCA, Haití, Somàlia i Sudan del Sud) i dues regions (conca del llac Txad i Sahel central) van necessitar ajuda urgent en forma d'aliments i mitjans de subsistència.

CONFLICTES ARMATS EL 2019

Nota: les fronteres utilitzades en aquest mapa no impliquen que el SIPRI les aprovi o accepti.

ESTIMACIÓ DE VÍCTIMES EN CONFLICTES

Els cinc conflictes armats amb una estimació més alta de víctimes el 2019 van ser els de l'Afganistan, el Iemen, Síria, Mèxic i Nigèria. Amb un total de gairebé 98.000 víctimes, el 2019 aquests conflictes van representar el 78% de les morts relacionades amb conflictes.

Els acords de pau

Dels 21 nous acords de pau de 2019, 10 eren locals i 11 nacionals, tot i que la majoria d'aquests últims eren de renovació o aplicació. A l'Àfrica subsahariana es van signar dos nous acords nacionals de pau importants: a l'RCA i a Moçambic. Les transicions de poder relativament pacífiques a Etiòpia (2018) i Sudan (2019) i l'aplicació d'un acord de pau de 2018 al Sudan del Sud van reduir molt la violència armada en aquests tres estats el 2019. Els processos de pau en dos dels conflictes armats més dilatats i complexos van tenir resultats divergents: a l'Afganistan van fracassar les converses de pau entre els talibans i els EUA, tot i que es van reprendre al novembre; al Iemen l'Acord d'Estocolm de 2018 es va complementar amb un nou acord de pau subscrit a Riad el novembre de 2019.

Tendències de les operacions de pau multilaterals

El 2019 hi havia 61 operacions de pau multilaterals actives, una més que l'any anterior. Dues van acabar el 2019: la Presència Internacional Provisional a Hebron i la Missió de l'ONU de Suport a la Justícia a Haití (MINUJUSTH). El 2019 es van iniciar tres operacions: l'Oficina Integrada de l'ONU a Haití, que va agafar el relleu de MINUJUSTH, la Missió de l'ONU de Suport a l'Acord d'Al-Hudayda al Iemen i la Missió de la UE d'Assistència Integrada de les

Fronteres a Líbia, considerada una operació de pau multilateral després de l'entrada en vigor del seu nou mandat.

Malgrat aquest lleuger augment en el nombre d'operacions de pau multilaterals, el d'efectius desplegats va disminuir un 4,8% el 2019, de 144.791 el 31 de desembre de 2018 a 137.781 el 31 de desembre de 2019. Aquesta reducció es va donar principalment gràcies a les operacions de pau de l'ONU i sobretot a la retirada de tropes de l'Àfrica subsahariana. No obstant això, l'ONU encara és la principal organització sobre el terreny, responsable de més d'un terç de les operacions de pau multilaterals i de gairebé dos terços dels efectius que hi ha desplegats.

El 2019 la Missió de la Unió Africana a Somàlia va continuar sent, tot i la reducció de forces, l'operació de pau multilateral més gran. Els tres països que van aportar més contingents van ser els mateixos que el 2018, amb Etiòpia al capdavant, seguit dels EUA i Uganda. La classificació d'aquests dos últims es deu sobretot a la seva aportació a operacions al marge de l'ONU.

El 2019 l'índex de morts hostils en operacions de pau de l'ONU va seguir relativament estable en comparació amb l'any anterior. En particular, totes excepte una de les morts hostils entre personal uniformat de l'ONU es van registrar a la Missió Multidimensional d'Estabilització Integrada de l'ONU a Mali. ●

3. CONFLICTES ARMATS I PROCESSOS DE PAU A AMÈRICA

El 2019 hi va haver conflictes armats no internacionals, tal com defineix el dret humanitari internacional, a dos països americans: Colòmbia i Mèxic. Més enllà de les definicions estrictes que en fa aquesta branca del dret, diverses formes de violència armada van afectar aquests i altres països de la regió el 2019.

Colòmbia

Al llarg de 2019 va prosseguir la implantació de l'acord de pau colombià de 2016 amb les Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia–Exèrcit del Poble (FARC-EP). Al mateix temps, el Govern colombià va participar en diversos conflictes armats no internacionals amb grups armats no estatals que no havien signat l'acord, i també es van produir altres conflictes entre aquests grups. La fragmentació dels grups armats amenaça de desestabilitzar la fràgil pau que s'ha mantingut des de la ratificació de l'acord de pau.

Mèxic

A Mèxic, que el 2019 va registrar el nombre més alt d'homicidis en un segle, va sorgir un conflicte armat no internacional entre l'Estat i el Càrtel Jalisco Nova Generació. Tenint en compte el nivell de violència armada entre les forces governamentals i el Càrtel, que disposa d'una estructura ben organitzada, a principis de 2019 s'havia arribat al llinar de conflicte armat no internacional entre el Govern mexicà i aquesta organització.

Operacions de pau

El 2019 hi havia quatre operacions de pau multilaterals actives a Amèrica: la nova Oficina Integrada de l'ONU a Haití; la Missió

de l'ONU de Suport a la Justícia a Haití; la Missió de Verificació de l'ONU a Colòmbia; i la Missió de l'Organització dels Estats Americans (OEA) de Suport al Procés de Pau a Colòmbia. A més, l'OEA va crear una comissió especial sobre Nicaragua. En canvi, la Missió de l'OEA de Suport a la Lluita contra la Corrupció i la Impunitat a Hondures no va aconseguir arribar a un acord per renovar el seu mandat amb el Govern hondureny.

Violència criminal

Segons l'Oficina de l'ONU contra la Droga i el Delicte, les morts arreu del món causades per la delinqüència superen amb escreix la suma de les causades per conflictes i terrorisme. Per nombre d'homicidis, en què la delinqüència organitzada té un paper important, el 2019 Amèrica va seguir sent la regió més violenta.

Inestabilitat política

L'any 2019 també es va caracteritzar per la inestabilitat política, amb onades de manifestacions massives a molts països de la regió. Tot i que provocades per qüestions o fets diferents, les protestes solien tenir causes subjacents semblants, com ara pressions econòmiques derivades del lent creixement econòmic des de 2015, nivells elevats de desigualtat, descontentament amb les institucions i els processos democràtics, i problemes persistents de corrupció i abús de poder de les elits polítiques i econòmiques. ●

4. CONFLICTES ARMATS I PROCESSOS DE PAU A ÀSIA I OCEANIA

Set països d'Àsia i Oceania van patir conflictes armats actius el 2019. Tres al sud asiàtic: l'Afganistan (gran guerra civil internacionalitzada), l'Índia i el Pakistan (aquests dos països amb conflictes armats fronterers interestatals i subnacionals d'alta intensitat). Els altres quatre es van donar al sud-est asiàtic: Indonèsia (conflicte armat subnacional de baixa intensitat), Myanmar (conflicte armat subnacional d'alta intensitat), les Filipines (conflicte armat subnacional d'alta intensitat) i Tailàndia (conflicte armat subnacional de baixa intensitat).

El 2019 dues tendències emergents seguien preocupant: (a) la creixent violència relacionada amb les polítiques identitàries, basades en la polarització ètnica i/o religiosa; i (b) l'expansió de grups gihadistes transnacionals violents. Alguns dels més organitzats d'aquests grups actuen al sud-est asiàtic, sobretot a les Filipines, Indonèsia i Malàisia.

Afganistan i Corea del Nord

El 2019 es van deteriorar dos processos de pau: a la península coreana, les converses entre Corea del Nord i els EUA es van estancar; i a l'Afganistan el fracàs de les negociacions de pau entre els talibans i els EUA al setembre (malgrat que al novembre es van reprendre les converses) va tornar a posar en qüestió la fi de la llarga guerra. La guerra afganesa va ser el conflicte armat més mortífer del món, amb gairebé 42.000 morts el 2019. L'increment dels atemptats suïcides i amb artefactes explosius improvisats a càrrec de grups contraris al govern, en particular els talibans, i l'expansió dels atacs

XOCS ARMATS ENTRE DOS ESTATS AMB ARMES NUCLEARS: ÍNDIA I PAKISTAN

L'atemptat suïcida d'un grup milicià pakistanès el febrer de 2019 al Caixmir administrat per l'Índia —el més mortífer al Caixmir en més de tres dècades— va desencadenar una escalada brusca però breu en el conflicte entre l'Índia i el Pakistan, dos països amb armes nuclears. Tot i que la crisi immediata va remetre, les tensions es van deixar notar al llarg de l'any després que l'Índia manifestés que l'episodi posava fi a la seva política no declarada de contenció estratègica, i que la represàlia per qualsevol atac relacionat amb el Pakistan seria la “nova normalitat”.

aeris nord-americans van contribuir a augmentar les víctimes civils.

Myanmar

A Myanmar, el procés de pau va avançar poc durant el 2019, en un context de violència creixent, especialment a l'estat de Rakhine. A final d'any encara semblava menys probable el retorn voluntari a Myanmar de gairebé un milió de rohingyes desplaçats per la força el 2017, tot i que les condicions humanitàries als camps de refugiats de Bangla Desh seguien empitjorant. Va seguir sent difícil exigir responsabilitats i fer justícia per les presumptes atrocitats comeses contra el poble rohingya i altres minories ètniques de Myanmar, malgrat els esforços jurídics iniciats al Tribunal Penal Internacional i el Tribunal Internacional de Justícia. ●

5. CONFLICTES ARMATS I PROCESSOS DE PAU A EUROPA

El 2019 hi havia un conflicte armat actiu: a Ucraïna. Aquest conflicte subnacional internacionalitzat de baixa intensitat, lliurat entre les forces governamentals i els separatistes amb el suport de Rússia, ha causat des d'abril de 2014 uns 13.000 morts (almenys 3.330 civils i aproximadament 9.670 combatents). Des del 2018, però, les morts per combat han estat molt més baixes que en anys precedents. El 2019 es van produir unes 405 morts per combat, enfront de les 886 de 2018.

Progressos prometedors a Ucraïna

Els canvis polítics que es van produir a Ucraïna durant el 2019, i especialment la victòria presidencial de Volodímir Zelenski i la seva acceptació de l'anomenada fórmula Steinmeier per resoldre el conflicte, van obrir la porta a noves negociacions. Entre altres arranjaments, la fórmula consistiria en unes eleccions locals als districtes controlats pels separatistes a l'est d'Ucraïna, fet que podria donar lloc a un estatut especial d'autonomia per a aquests territoris.

El desembre de 2019, en la primera reunió del Quartet de Normandia en més de tres anys, els líders d'Alemanya, França, Rússia i Ucraïna van aprovar la fórmula Steinmeier i van acordar un alto el foc "complet i exhaustiu" per a finals d'any i noves converses per a la primera meitat de 2020. Malgrat aquesta prometedora oportunitat, van persistir grans desacords entre les parts sobre la naturalesa del conflicte i la seva intervenció, així com sobre la seqüenciació i aplicació de la fórmula.

Preocupacions relatives a la seguretat

Tot i que durant dues dècades la major part d'Europa ha semblat conviure en pau, hi

continuen havent tensions: (a) tensions persistents entre Rússia i grans parts de la resta d'Europa; (b) conflictes prolongats i irresolts, especialment a l'espai postsoviètic, els Balcans occidentals i Xipre; i (c) la resposta de seguretat als problemes al sud d'Europa, que inclou la participació de diversos estats europeus en conflictes armats a l'Afganistan, l'Orient Mitjà i el nord d'Àfrica, i l'Àfrica subsahariana. Així, a Xipre, on va continuar sent difícil trobar una solució política al conflicte, el 2019 les tensions es van veure agreujades pel descobriment de petroli i gas, les disputes sobre les fronteres marítimes i les rivalitats entre les potències regionals.

El 2019 hi havia 18 operacions de pau multilaterals actives a Europa, totes actives també l'any anterior.

Migració irregular i terrorisme

Dues qüestions que han dominat l'agenda de seguretat a Europa en els darrers anys — la migració irregular i el terrorisme— estan molt vinculades amb els esdeveniments del sud. La Unió Europea ha encapçalat la gestió de la migració irregular a Europa, una qüestió que ha estat un motor important en el compromís de la UE amb Líbia i Turquia.

El 2019 el terrorisme va continuar sent una gran amenaça per a la seguretat europea, tot i que els informes sobre tendències indiquen que el risc disminueix. La situació dels combatents estrangers que tornen als seus països continua sent un dels principals reptes d'Europa en la lluita antiterrorista. ●

6. CONFLICTES ARMATS I PROCESSOS DE PAU A L'ORIENT MITJÀ I EL NORD D'ÀFRICA

El 2019 set països mantenien conflictes armats actius a l'Orient Mitjà i el nord d'Àfrica (els mateixos que el 2018): Egipte (conflicte armat subnacional d'alta intensitat), l'Iraq (guerra civil internacionalitzada), Israel (conflicte armat extraestatal de baixa intensitat), Líbia (guerra civil internacionalitzada), Síria (gran guerra civil internacionalitzada), Turquia (conflicte armat extraestatal i subnacional de baixa intensitat) i el Iemen (gran guerra civil internacionalitzada). Tots van registrar menys morts que el 2018, excepte Líbia. Molts d'aquests conflictes, que han causat la mort de centenars de milers de persones i el desplaçament de milions, estaven interconnectats i implicaven potències regionals i internacionals, a més de nombrosos actors no estatals. En diversos moments durant el 2019 les tensions entre l'Iran i els EUA (i els seus aliats del Golf) van amenaçar d'intensificar el conflicte militar interestatal. A Algèria, Egipte, l'Iran, l'Iraq, Jordània, el Líban, el Marroc, els territoris palestins i Tunísia es van produir grans protestes contra els governs.

Conflictes armats complexos i interrelacionats a l'Iraq, Síria i Turquia

Turquia va continuar les seves operacions militars al nord de l'Iraq i va dur a terme una nova incursió al nord de Síria, després de la retirada anunciada dels EUA. Posteriorment, Rússia i Turquia van crear una "zona segura" al nord-est de Síria l'octubre de 2019, mentre el Govern siríà consolidava el seu domini sobre la major part del país i assolia nous objectius estratègics. L'Iraq, amb institucions febles i enmig de protestes creixents, va seguir immers en la

EL CONFLICTE ISRAELIANO-PALESTÍ

El complex conflicte israeliano-palestí va continuar el 2019, i l'augment de la inestabilitat als alts del Golan i Cisjordània es va sumar a les tensions a Gaza. Tot i que els EUA van revelar la part econòmica de la seva proposta de pla de pau israeliano-palestí a mitjan 2019, a finals d'any no semblava que s'hagués avançat gaire en la resolució del conflicte subjacent.

fragilitat d'un estat de postguerra, per bé que les morts per combats revelaven un conflicte armat d'alta intensitat.

Líbia

El 2019 la guerra es va intensificar entre els dos governs de signe oposat, i el conflicte es va seguir internacionalitzant, amb l'Aràbia Saudita, els Emirats Àrabs Units, Egipte i Rússia per una banda i Qatar i Turquia per l'altra.

Iemen

El 2019 la crisi humanitària del país va seguir sent la pitjor del món. Tot i que es van adoptar mesures per aplicar l'Acord d'Estocolm de desembre de 2018, al sud del Iemen, un territori fracturat, els combats es van intensificar i la pugna al si de la coalició antihouti corria el risc de convertir-se en tota una guerra civil dins d'una guerra civil, fins que el novembre de 2019 es va concloure a Riad un acord de pau. Els acords d'Estocolm i Riad ofereixen una via per resoldre políticament la guerra civil iemenita, però encara hi ha moltes dificultats en forma de combats entre coalicions i al seu interior. ●

7. CONFLICTES ARMATS I PROCESSOS DE PAU A L'ÀFRICA SUBSAHARIANA

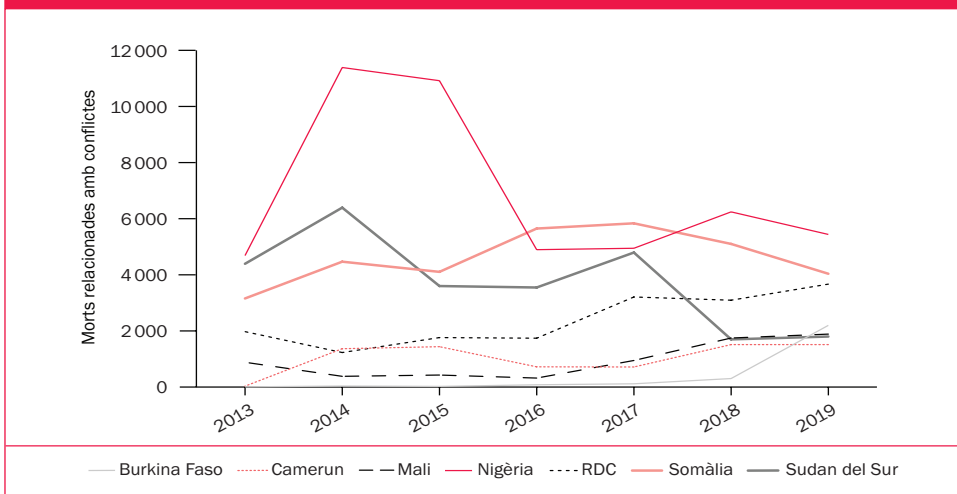
El 2019 hi havia almenys 15 països amb conflictes armats actius a l'Àfrica subsahariana: Burkina Faso, Burundi, Camerun, Etiòpia, Kenya, Mali, Moçambic, Níger, Nigèria, República Centreafricana (RCA), República Democràtica del Congo (RDC), Somàlia, Sudan, Sudan del Sud i Txad. Vuit eren conflictes armats subnacionals de baixa intensitat i set, conflictes armats d'alta intensitat (Nigèria, Somàlia, RDC, Burkina Faso, Mali, Sudan del Sud i Camerun). Gairebé tots es van internacionalitzar, per la presència d'actors estatals (implicats directament o indirectament) i per les activitats transnacionals de grups islamistes violents, altres grups armats i xarxes delictives. Les dinàmiques dels conflictes i les tensions ètniques i religioses tenien moltes vegades l'origen en una

combinació de debilitat estatal, corrupció, serveis bàsics ineficients, competència pels recursos naturals, desigualtat i un sentiment de marginació. Dues qüestions transversals van seguir determinant la seguretat regional: la internacionalització de la lluita antiterrorista i el creixent impacte del canvi climàtic, en què l'escassetat d'aigua es destaca com un problema especialment greu.

Operacions de pau

El 2019 hi va haver 20 operacions de pau multilaterals actives a l'Àfrica subsahariana (dues menys que el 2018), entre les quals diverses a gran escala en països que patien conflictes armats, com ara Mali, l'RCA, l'RDC, Somàlia i Sudan del Sud. El nombre d'efectius desplegats a la regió (97.519 el 31 de desembre de 2019) va disminuir per quart any consecutiu i va arribar al punt més baix des del 2012.

MORTS EN CONFLICTES ARMATS D'ALTA INTENSITAT A L'ÀFRICA SUBSAHARIANA, 2013-19

RDC = República Democràtica del Congo.

Font: Armed Conflict Location & Event Data Project, "Eina d'exportació de dades", [s/d].

OPERACIONS DE PAU I ANTITERRORISTES EXTERIORS NACIONALS I MULTILATERALS A LA REGIÓ DEL SAHEL I EL LLAC TXAD

Nom	Països/organitzacions participants	Iniciada/ creada	Efectius	País de desplegament
Missió de Capacitació de la UE al Sahel, Níger	Estats membres de la UE	2012	115 policies i civils	Níger
Missió d'Estabilització Integrada Multi-dimensional a Mali	ONU (sobretot països africans, Bangla Desh, Egipte, Xina i Alemanya)	2013	14.438 soldats, policies i civils	Mali
Missió de Formació de la UE a Mali	Estats membres de la UE	2013	697 soldats i 3 civils	Mali
Força Multinacional Conjunta	Benín, Camerun, Níger, Nigèria i Txad	2014 ^a	10.746 soldats	Camerun, Níger, Nigèria i Txad
Operació Barkhane	França	2014 ^b	4.700 soldats	Burkina Faso, Mali, Níger i Txad
Missió de Capacitació de la UE al Sahel, Mali	Estats membres de la UE	2015	127 policies i civils	Mali
Força Conjunta del G5 per al Sahel	Burkina Faso, Mali, Mauritània, Níger i Txad	2017	5.000 soldats	Burkina Faso, Mali, Mauritània, Níger i Txad

UE = Unió Europea; G5 = Grup dels Cinc; ONU = Nacions Unides.

^a Iniciada com a força exclusivament nigeriana el 1994; es va incloure el Txad i Níger el 1998.

^b Va succeir l'Operació Serval, iniciada el gener de 2013 i acabada el juliol de 2014.

Empitjorament de la crisi al Sahel i la regió del llac Txad

El 2019 van empitjorar els conflictes armats a Burkina Faso, Camerun, Mali, Níger, Nigèria i el Txad. Els problemes de seguretat es deuen a l'augment de l'extremisme violent i la proliferació de grups armats no estatals, com ara Boko Haram, que des de Nigèria s'ha estès per la regió del llac Txad. Els grups extremistes violents estan interconnectats amb grups insurgents rurals, que es nodreixen de les tensions entre comunitats i exploten els greuges de poblacions marginades.

El 2019 les morts per conflictes armats van augmentar molt a Burkina Faso a causa de l'expansió de tres estrats interconnectats del conflicte: el conflicte del govern amb

grups islamistes fortament armats, els enfrontaments entre grups ètnics i islamistes armats i la violència entre comunitats.

Àfrica Central

El 2019 a l'Àfrica Central hi havia dos grans reptes: (a) l'aplicació d'un nou acord de pau a l'RCA entre el Govern i els grups armats, i (b) un període de transició política a l'RDC, acompanyat d'un augment de la inseguretat i la violència política a les províncies orientals i una emergència sanitària a causa dels brots de xarampió i ebola. ●

8. DESPESA MILITAR

Es calcula que la despesa militar mundial va ser d'1,917 bilions de dòlars el 2019, el 2,2% del PIB mundial o 249 dòlars per persona. El 2019 la despesa va ser un 3,6% superior a la de 2018 i un 7,2% superior a la de 2010. El de 2019 va ser el cinquè augment anual consecutiu de la despesa militar mundial total i el més gran de la dècada 2010-19, ja que va superar l'augment del 2,6% de 2018. La despesa militar també va augmentar almenys a quatre de les cinc regions: 5,0% a Europa, 4,8% a Àsia i Oceania, 4,7% a Amèrica i 1,5% a l'Àfrica. Per cinquè any consecutiu, el SIPRI no pot proporcionar una estimació de la despesa total a l'Orient Mitjà.

Els que més van gastar el 2019

El 2019 el creixement de la despesa total va estar molt influït pels patrons de despesa als EUA i la Xina, que sumats representen més de la meitat de la despesa militar mundial. El 2019 els EUA van augmentar la despesa per segon any consecutiu, fins als 732.000 milions de dòlars, 2,7 vegades més que els 261.000 milions de dòlars gastats per la Xina, el segon país. El total xinès va ser un 5,1% superior al de 2018 i un 85% superior al de 2010. Amb una disminució del 16% en la seva despesa, l'Aràbia Saudita va passar de ser el tercer país en despesa el 2018 al cinquè el 2019. L'Índia va gastar 71.100 milions de dòlars i va arribar al tercer lloc per primera vegada, mentre que Rússia, amb un augment del 4,5%, va passar del cinquè al quart.

Entre els estats de l'Europa Occidental, el 2019 França va seguir sent el pressupost militar més alt, amb 50.100 milions de dòlars. Amb tot, l'increment més alt entre els 15 primers pressupostos militars el 2019 va ser l'alemany: un 10% superior, fins als 49.300 milions de dòlars.

DESPESA MILITAR MUNDIAL, 2019

Regió	Despesa (mm\$)	Variació (%)
Àfrica	(41,2)	1,5
Nord d'Àfrica	(23,5)	4,6
Àfrica subsahariana	17,7	-2,2
Amèrica	815	4,7
Amèrica Central i Carib	8,7	8,1
Amèrica del Nord	754	5,1
Amèrica del Sud	52,8	0,2
Àsia i Oceania	523	4,8
Àsia Central	2,2	16
Est asiàtic	363	4,6
Oceania	29,0	3,5
Est asiàtic	88,1	6,4
Sud-est asiàtic	40,5	4,2
Europa	356	5,0
Europa Central	31,5	14
Europa Oriental	74,0	4,9
Europa Occidental	251	3,9
Orient Mitjà	..	..
Total mundial	1.917	3,6

( ) = estimació incerta; .. = dada no disponible; mm = milers de milions.

Xifres de despesa en USD corrents (2018).

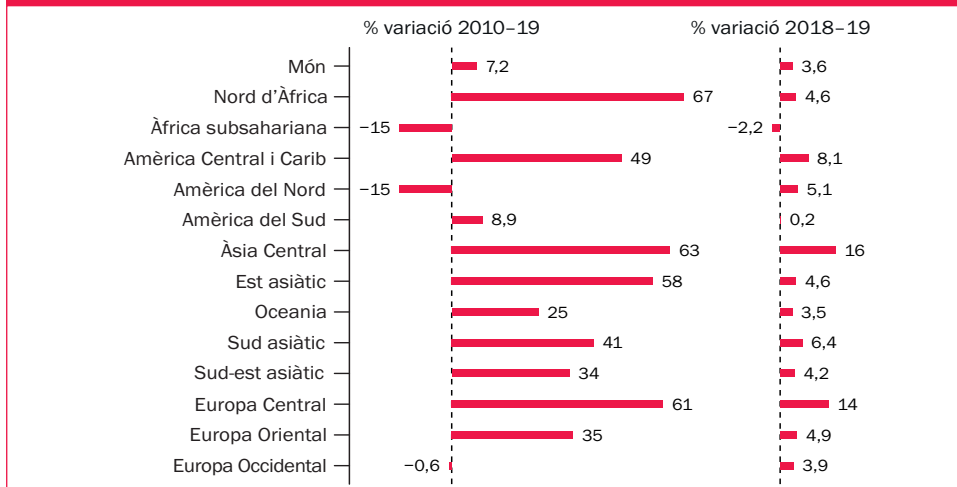
Totes les variacions del període 2018-19 són en termes reals.

Comparacions regionals

La despesa militar no es distribueix de manera uniforme entre regions. A Europa va totalitzar 356.000 milions de dòlars el 2019, el 19% de la despesa mundial. Aquesta despesa és inferior a la dels estats americans, amb 815.000 milions de dòlars (43%), i a la d'Àsia i Oceania, amb 523.000 milions de dòlars (27%). Es calcula que la despesa a l'Orient Mitjà s'ha situat al voltant del 9,4% del total mundial. Els països africans van gastar 41.200 milions de dòlars, la xifra més baixa de totes les regions, només el 2,1% de la despesa militar mundial.

VARIACIONS PERCENTUALS EN LA DESPESA MILITAR, PER SUBREGIÓ

Despesa militar dels membres de l'OTAN

El 2014 els membres de l'OTAN es van comprometre a augmentar la seva despesa militar com a proporció del PIB fins al 2% i a dedicar-ne almenys el 20% a equipaments. El nombre de països europeus de l'OTAN que assignen el 20% o més de la seva despesa militar a equipaments va passar de 5 el 2014 a 14 el 2019. Els cinc amb un augment relatiu més alt de la despesa en equipaments com a proporció de la despesa militar total —Bulgària, Eslovàquia, Hongria, Lituània i Romania— són de l'Europa Central. Si bé el fort augment es va deure a molts factors —com la necessitat de modernitzar arsenals o de disminuir la dependència de Rússia per mantenir els sistemes d'armament—, la raó principal va ser que percebien Rússia com una amenaça més gran. Entre els altres membres europeus de l'OTAN, l'augment dels equipaments com a part de la despesa militar ha estat més moderat.

Transparència en la despesa militar

El seguiment de la despesa militar dels països requereix transparència. Tanmateix,

el 2019 va seguir disminuint la presentació d'informes als mecanismes d'intercanvi d'informació sobre despesa militar administrats per l'ONU i l'OSCE, i pel que sembla un registre sud-americà ha deixat de rebre informes.

La transparència varia molt entre els països. En alguns estats, sovint els governats per règims militars, la despesa militar no prové dels pressupostos nacionals. El cas de Myanmar, destacat en un informe de l'ONU de 2019, posa en relleu que els mecanismes de finançament extrapressupostari i l'opacitat en la despesa militar permeten l'exèrcit actuar sense control i perpetrar crims contra les minories. ●

9. TRANSFERÈNCIES INTERNACIONALS D'ARMES I EVOLUCIÓ EN LA PRODUCCIÓ D'ARMES

El volum de les transferències internacionals de grans armes va augmentar un 5,5% entre 2010-14 i 2015-19, fins a assolir el nivell més alt des del final de la guerra freda. Aquest augment és una continuació de la tendència a l'alça iniciada a començaments de la dècada de 2000. No obstant això, el volum total de 2015-19 seguia sent un 33% inferior al total de 1980-84, quan van arribar al punt àlgid.

Importadors de grans armes

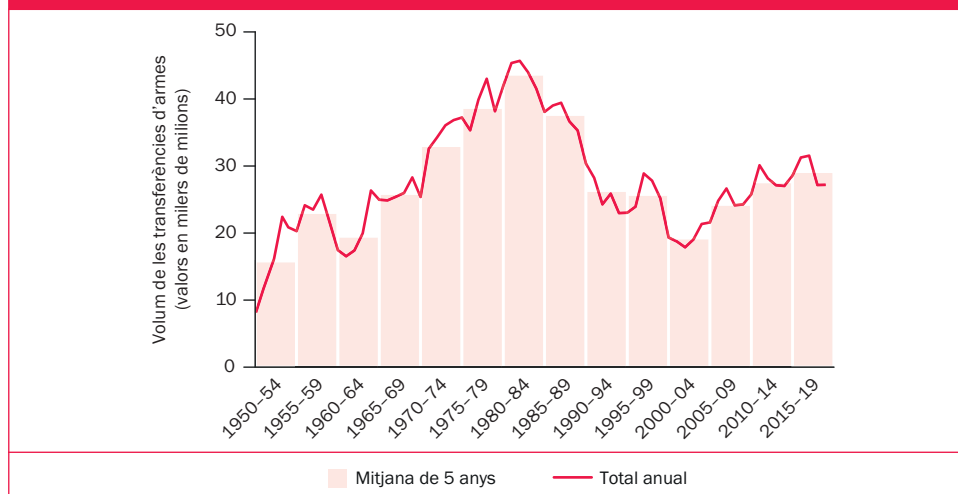
El SIPRI va identificar 160 estats com a importadors de grans armes el 2015-19. Els cinc més grans van ser l'Aràbia Saudita, l'Índia, Egipte, Austràlia i la Xina, en conjunt el 36% del total d'importacions d'armes. La regió que va rebre més volum de grans armes el 2015-19 va ser Àsia i Oceania, amb el 41% del total, seguida de l'Orient Mitjà, que en va rebre el 35%, una proporció més alta que en qualsevol dels

altres 13 quinquennis consecutius des de 1950-1954. El flux d'armes cap a dues regions va augmentar entre 2010-14 i 2015-19 — Orient Mitjà (61%) i Europa (3,2%)— mentre que cap a les altres tres va disminuir — Amèrica (-40%), Àfrica (-16%) i Àsia i Oceania (-7,9%).

Proveïdors de grans armes

Els cinc proveïdors més grans de 2015-19 — EUA, Rússia, França, Alemanya i la Xina— van representar el 76% del volum total de les exportacions. Des del 1950, els EUA i Rússia (o la Unió Soviètica abans del 1992) han estat sistemàticament els proveïdors més grans, amb diferència. El 2015-19 les exportacions d'armes dels EUA van representar el 36% del total mundial i van ser un 23% superiors a les de 2010-14. El destinatari més gran d'armes nord-americanes el 2015-19 va ser, amb diferència, l'Aràbia Saudita, amb el 25% de les exportacions estatunidenques, que el 2010-14 representaven el 7,4%. Les exportacions russes, en canvi, van disminuir un 18% i la seva proporció en el total mundial es va reduir del

TENDÈNCIA EN LES TRANSFERÈNCIES DE GRANS ARMES, 1950-2019

PRINCIPALS EXPORTADORS I IMPORTADORS DE GRANS ARMES, 2015-19

Exportador	Proporció mundial (%)	Importador	Proporció mundial (%)
1 EUA	36	1 Aràbia Saudita	12
2 Rússia	21	2 Índia	9,2
3 França	7,9	3 Egipte	5,8
4 Alemanya	5,8	4 Austràlia	4,9
5 Xina	5,5	5 Xina	4,3
6 Regne Unit	3,7	6 Algèria	4,2
7 Espanya	3,1	7 Corea del Sud	3,4
8 Israel	3,0	8 EAU	3,4
9 Itàlia	2,1	9 Iraq	3,4
10 Corea del Sud	2,1	10 Qatar	3,4

EAU = Emirats Àrabs Units.

27% el 2010-14 al 21% el 2015-19. Les exportacions d'armes dels altres tres principals proveïdors —França (72%), Alemanya (17%) i la Xina (6,3%)— van augmentar entre 2010-2014 i 2015-2019.

Els proveïdors estatunidencs, russos i de l'Europa Occidental han copat històricament el Top-10, que en general només ha inclòs proveïdors que anteriorment ja havien aparegut en aquesta llista. El 2015-19, Corea de Sud va ser el primer estat en dècades que va entrar al Top-10 sense haver-hi estat mai abans. Molts dels 68 estats identificats pel SIPRI com a exportadors de grans armes el 2015-19 són petits exportadors. Els estats del Top-25 van subministrar el 99% de les exportacions. Els estats d'Amèrica del Nord i Europa (inclosa Rússia) van representar el 87% de les exportacions d'armes.

Transparència en les transferències d'armes

La xifra d'estats que informen sobre importacions i exportacions d'armes al Registre d'Armes Convencionals de l'ONU (UNROCA) es va mantenir en un nivell molt

baix i no es van registrar grans canvis en els mecanismes nacionals i regionals d'informació. El nombre d'estats que compleixen l'obligació d'informar sobre exportacions i importacions d'armes que els imposa el Tractat sobre el comerç d'armes (TCA) de 2013 ha crescut: de 53 el 2016 a 61 el 2018.* Amb tot, com que més estats han ratificat el TCA, la proporció d'estats part que presenten un informe ha disminuït: del 71% el 2016 al 66% el 2018.

El valor financer de les exportacions d'armes dels estats

Encara que les dades del SIPRI sobre transferències d'armes no en representen el valor financer, molts estats publiquen xifres sobre el valor de les seves exportacions. A partir d'aquestes dades, el SIPRI calcula que el valor total del comerç d'armes el 2017 va ser d'almenys 95.000 milions de dòlars.*

Producció d'armes i serveis militars

El Top 100 del SIPRI d'empreses militars i d'armament classifica les empreses més grans d'aquest sector (excepte les xineses) segons les vendes, tant nacionals com d'exportació. El valor total en vendes del Top 100 del SIPRI el 2018* va ser de 420.000 milions de dòlars, un 4,6% més que el 2017. El creixement de les vendes d'armes s'atribueix principalment a les empreses amb seu als EUA, que dominen el Top 100 del SIPRI. ●

* Últim any amb dades disponibles.

10. FORCES NUCLEARS AL MÓN

A inicis de 2020, nou estats —els Estats Units, Rússia, el Regne Unit, França, la Xina, l'Índia, el Pakistan, Israel i Corea del Nord— posseïen aproximadament 13.400 armes nuclears, de les quals 3.720 estaven desplegades amb forces operatives. Unes 1.800 d'aquestes armes es mantenen en estat d'alerta operativa alta.

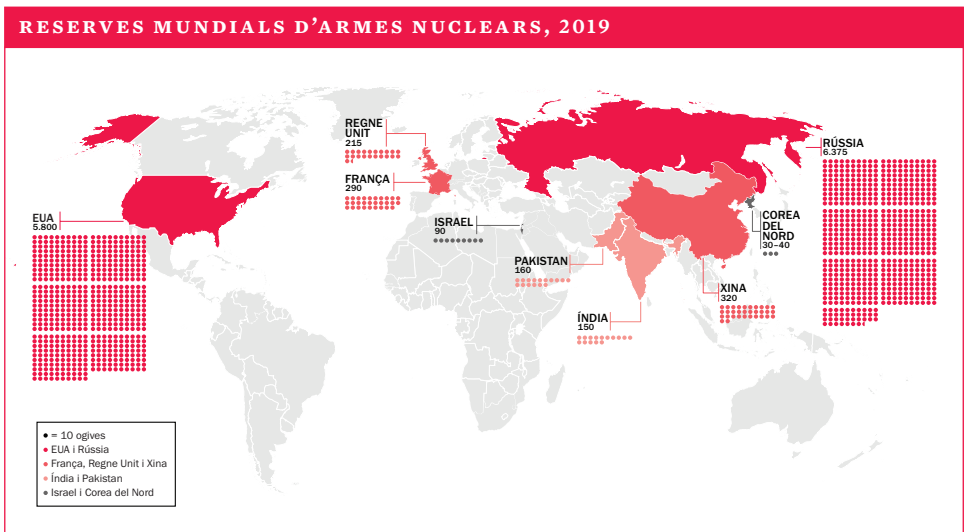
Arsenals nuclears

En general, les existències d'ogives nuclears continuen disminuint, sobretot gràcies als Estats Units i Rússia, que desmantellen les ogives retirades. Al mateix temps, aquests dos països tenen en marxa extensos i costosos programes per substituir i modernitzar les seves ogives nuclears i els sistemes vectors aeris i balístics, així com les instal·lacions de producció d'armes nuclears. A finals de 2019, els EUA van començar a desplegar una nova ogiva de baix rendiment en submarins de míssils balístics de propulsió nuclear.

Els altres estats amb armes nuclears tenen arsenals força més reduïts, però tots estan desenvolupant o desplegant nous sistemes d'armes o han anunciat la intenció de fer-ho. La Xina es troba enmig d'una important modernització i expansió del seu arsenal, i es creu que l'Índia i el Pakistan també estan augmentant la dimensió dels seus arsenals nuclears. Corea del Nord continua prioritant el seu programa nuclear militar com a eix de la seva estratègia de seguretat nacional, malgrat que el 2019 va mantenir la seva moratòria sobre els assajos d'armes nuclears i sistemes vectors de míssils balístics de llarg abast.

Nivells baixos de transparència

La disponibilitat d'informació fiable sobre l'estat dels arsenals nuclears i les capacitats dels estats que tenen armes nuclears varia molt. Els EUA han revelat informació important sobre el seu arsenal i la seva capacitat nuclear, però el 2019 el Govern dels EUA va posar fi a la pràctica de revelar públicament les dimensions del

Nota: les fronteres utilitzades en aquest mapa no impliquen que el SIPRI les aprovi o accepti.

RESERVES MUNDIALS DE MATERIALS FÍSSILS, 2019

La matèria primera de les armes nuclears és el material fissil, sigui urani altament enriquit (UAE) o plutoni separat. Els EUA, França, el Regne Unit, Rússia i la Xina han produït UAE i plutoni per a ús en armes nuclears, l'Índia i Israel han produït principalment plutoni i el Pakistan ha produït principalment UAE, però està millorant la seva capacitat per produir plutoni. Corea del Nord ha produït plutoni per a ús en armes nuclears, però es creu que també produeix UAE per a armes nuclears. Tots els estats que disposen d'una indústria nuclear civil tenen capacitat per produir materials fissils.

El Grup Internacional sobre Materials Físils recull informació sobre els estocs mundials de materials fissils.

Estocs mundials, 2019

Urani altament enriquit	-1.335 tones
Plutoni separat	
Estocs militars	~220 tones
Estocs civils	~300 tones

seu arsenal. El Regne Unit i França també han declarat certa informació. Rússia, tot i compartir informació amb els EUA, es nega a revelar el desglossament detallat de les seves forces especificades en virtut del Tractat per a la reducció d'armes estratègiques ofensives (Nou START) del 2010. La Xina exhibeix públicament les seves forces nuclears amb més freqüència que en el passat, però ofereix poca informació sobre xifres o plans de desenvolupament. Els governs indi i pakistanès fan declaracions sobre alguns dels seus assajos balístics, però no donen informació sobre l'estat ni la dimensió dels seus arsenals. Corea del Nord ha reconegut haver efectuat assajos balístics

FORCES NUCLEARS AL MÓN, 2019

País	Ogives desplegadas	Altres ogives	Total inventari
EUA	1.750	4.050	5.800
Rússia	1.570	4.805	6.375
Regne Unit	120	95	215
França	280	10	290
Xina	-	320	320
Índia	-	150	150
Pakistan	-	160	160
Israel	-	90	90
Corea del Nord	-	[30-40]	[30-40]
Total	3.720	9.680	13.400

- = zero; [] = xifra incerta no inclosa en el total.

Notes: "Altres ogives" inclou ogives operatives emmagatzemades i ogives retirades en espera de ser desmantellades.

Les xifres de Rússia i els EUA no corresponen necessàriament a les de les seves declaracions del Tractat per a la reducció d'armes estratègiques ofensives (Nou START) de 2010 a causa de les regles de recompte del tractat.

Totes les estimacions són aproximades i corresponen al gener de 2020. El SIPRI revisa les seves dades sobre forces nuclears mundials cada any a partir de nova informació i actualitzacions d'avaluacions anteriors.

i d'armes nuclears, però no proporciona informació sobre les seves capacitats. Israel no fa declaracions sobre el seu arsenal nuclear. ●

11. DESARMAMENT NUCLEAR, CONTROL D'ARMES I NO-PROLIFERACIÓ

El control d'armes nuclears entre Rússia i els EUA

Les perspectives de mantenir el que s'ha assolit en matèria de control d'armes nuclears entre Rússia i els EUA semblen cada vegada més remotes. Durant el 2019, la llarga disputa entre els dos estats sobre un important tractat de control d'armes de la guerra freda, el Tractat sobre l'eliminació de míssils de curt i mitjà abast (Tractat INF) de 1987, va culminar amb el fracàs de l'acord. Els EUA van al·legar que Rússia havia desenvolupat i desplegat un míssil de creuer terrestre amb un abast prohibit pel tractat, acusació que Rússia va titllar en tot moment d'infundada. L'agost de 2019, els EUA van confirmar la seva retirada del Tractat INF perquè Rússia no atenia les preocupacions nord-americanes sobre l'incompliment rus. La decisió va determinar la desaparició efectiva del tractat, fet que podria donar lloc al desplegament de noves armes nuclears a Europa.

Rússia i els EUA tampoc van avançar cap a l'ampliació de l'únic acord sobre control d'armes nuclears que els queda: el Tractat per a la reducció d'armes estratègiques ofensives (Nou START) del 2010. Els dos països van arribar als límits finals de reducció de forces del Nou START en el termini especificat el 2018, però el tractat expirarà si no arriben a un acord per prorrogar-lo abans de febrer del 2021. L'estancament sobre el Nou START es va produir en el context de les tensions entre Rússia i els EUA sobre les defenses antimíssils i els sistemes vectors d'armes avançats, així com les millores significatives en les capacitats estratègiques xineses.

Diàleg nuclear Corea del Nord-EUA

El 2019 van persistir les tensions entre els EUA i Corea del Nord pels programes nord-coreans per desenvolupar armes nuclears i sistemes vectors de míssils balístics. Els dos països van continuar en un punt mort diplomàtic en relació amb els compromisos assumits pels seus respectius dirigents durant una cimera l'any anterior per establir relacions pacífiques i aconseguir la desnuclearització de la península coreana. Una segona cimera celebrada el febrer de 2019 va acabar sense resultats concrets. A més, tot i que Corea del Nord va seguir respectant la seva pròpia moratòria sobre assajos d'armes nuclears i míssils balístics de llarg abast, durant l'any va dur a terme múltiples proves de vol de míssils balístics de curt abast, inclosos diversos sistemes nous.

L'Iran i el Pla Integral d'Acció Conjunta

El 2019 va continuar la controvèrsia sobre l'aplicació del Pla Integral d'Acció Conjunta de 2015, un acord de vuit parts destinat a limitar les activitats nuclears de l'Iran susceptibles de proliferació i a fomentar la confiança internacional en el caràcter exclusivament pacífic del seu programa nuclear. Al llarg de l'any, l'Iran va anunciar que aniria rebaixant el seu compliment dels límits que estableix l'acord en resposta a la reimposició de les sancions nord-americanes (posteriors a la retirada dels EUA del Pla el 2018). L'Iran va exhortar els altres participants a proporcionar garanties d'una certa mitigació de les sancions —un dels principals avantatges de l'Iran en virtut del Pla—, malgrat l'impacte extraterritorial de les sancions nord-americanes. Enmig de creixents tensions polítiques, l'Organisme Internacional d'Energia Atòmica va confirmar que l'Iran seguia facilitant les seves

XIFRES TOTALS D'ARMES OFENSIVES ESTRATÈGIQUES RUSSES I NORD-AMERICANES SEGONS EL NOU START, 5 FEB. 2011, 1 MAR. 2019 I 1 SET. 2019

Categoria de dades	Límits del tractat	Rússia			Estats Units		
		Feb. 2011	Mar. 2019	Set. 2019	Feb. 2011	Mar. 2019	Set. 2019
MBI, MBLS i bombarders pesants desplegats	700	521	524	513	882	656	668
Ogives en MBI, MBLS i bombarders pesants ^a desplegats	1.550	1.537	1.461	1.426	1.800	1.365	1.376
Llançadors desplegats i no desplegats de MBI, MBLS i bombarders pesants	800	865	760	757	1.124	800	800

MBI = míssil balístic intercontinental; MBLS = míssil balístic llançat des d'un submarí.
 Nota: el tractat va entrar en vigor el 5/2/2011. Els límits del tractat s'havien d'assolir abans del 5/2/2018.

^a Cada bombarder pesant es comptabilitza com a portador d'una sola ogiva.

tasques d'inspecció i vigilància segons el Pla.

Control d'armes multilateral i desarmament

En el marc del Tractat sobre la no-prolifera-
 ció d'armes nuclears (Tractat de no-prolife-
 ració, TNP) del 1968, el tercer i últim
 període de sessions de la comissió prepara-
 tòria de la Conferència de revisió del TNP
 de 2020 es va celebrar a Nova York l'abril i
 maig de 2019. Ateses les divisions persis-
 tents entre els membres del TNP en diver-
 ses qüestions, la comissió preparatòria no
 va poder acordar recomanacions conjuntes
 per a la Conferència de revisió del TNP de
 2020.

També van prosseguir els esforços diplo-
 màtics multilaterals per promoure l'entrada
 en vigor del Tractat sobre la prohibició de
 les armes nuclears, el primer tractat que
 estableix una prohibició completa d'aques-
 tes armes, inclòs el desenvolupament, des-
 plegament, possessió, ús i amenaça d'ús. Al
 desembre, l'Assemblea General de l'ONU va
 resoldre demanar a tots els estats que

encara no ho haguessin fet que “signessin,
 ratifiquessin, acceptessin, aprovessin o
 s'adherissin al Tractat com més aviat
 millor”.

El setembre de 2019 es va convocar a
 Nova York l'11a Conferència bianual per
 facilitar l'entrada en vigor del Tractat de
 prohibició completa dels assaigs nuclears
 (TPCAN) de 1996. La conferència va tenir
 lloc amb el rerefons de les acusacions dels
 EUA a Rússia de vulnerar els seus compro-
 misos derivats del TPCAN. Al novembre,
 una conferència sobre l'establiment d'una
 zona lliure d'armes nuclears i altres armes
 de destrucció massiva a l'Orient Mitjà va
 celebrar la seva primera sessió a la seu de
 l'ONU a Nova York. Les crides per establir
 una zona lliure d'armes nuclears a l'Orient
 Mitjà es remunten al 1974. ●

12. AMENACES QUÍMIQUES I BIOLÒGIQUES PER A LA SEGURETAT

Denúncies d'ús d'armes químiques a Síria i el Regne Unit

El 2019 l'Organització per a la Prohibició de les Armes Químiques (OPAQ) va seguir investigant les acusacions d'ús d'armes químiques a Síria. Al març la Missió d'Investigació a Síria va informar que hi havia “motius raonables” per creure que l'abril de 2018 es va produir un atac amb armes químiques a Duma. Algunes de les conclusions de l'informe van generar controvèrsia i van ser qüestionades per diversos estats. També es va investigar l'ús d'un producte químic tòxic de la família d'agents nerviosos Novichok al Regne Unit el març de 2018.

Atribució de responsabilitat per l'ús d'armes químiques

El 2019 van continuar les divisions entre els estats part de la Convenció sobre armes químiques de 1993 (CAQ) al voltant de la decisió adoptada el 2018 d'establir un equip d'investigació per identificar els responsables d'atacs amb armes químiques. Aquestes divisions van exercir una gran pressió institucional a l'OPAQ, però l'equip va entrar en ple funcionament el març de 2019 i està investigant nou incidents.

La principal conferència de l'any, la 24a Conferència d'estats part de la CAQ, va acordar per primera vegada ampliar les llistes de substàncies químiques que són objecte de verificació rutinària. Entre les famílies de productes químics afegits hi ha l'agent Novichok utilitzat al Regne Unit el 2018.

Destrucció d'armes químiques

El 31 d'octubre de 2019, el 97,3% de les armes químiques declarades de la

categoria 1 s'havien destruït sota verificació internacional. Els EUA continuen sent l'únic Estat part que declara posseir armes químiques que encara no s'han destruït, però s'espera que en completi la destrucció dins el termini previst.

Control d'armes biològiques

El 2019 es van dur a terme activitats clau de desarmament biològic i no-prolifерació en el marc de la segona sèrie de reunions d'experts entre períodes de sessions de la Convenció sobre armes biològiques i tòxiques (CABT) de 1972, la Reunió d'estats part (REP) de la CABT i la primera comissió de l'Assemblea General de l'ONU. La REP de 2019 va examinar els informes de cada reunió d'experts, però, com el 2018, es va limitar a assenyalar que “no s'ha arribat a cap consens, ni tan sols sobre els possibles resultats de les reunions d'experts”. Amb tot, la presidència va iniciar un nou procés per superar l'estancament informatiu i incorporar la tasca substantiva de les reunions d'experts a la REP i la Conferència de revisió de 2021. El procés anima els estats part a establir una continuïtat entre la tasca dels tres anys de períodes de sessions, a sintetitzar aquesta tasca i identificar les àrees de convergència, i a evitar un enfocament bel·ligerant.

Una de les tendències sobre el terreny és l'emergència de la societat civil com a gran aportador al diàleg mundial al voltant de les amenaces biològiques i sobre com s'hi ha de respondre. Això podria tenir grans repercussions en la direcció que pugui prendre el desarmament biològic i la no-prolifерació en els pròxims anys. ●

13. CONTROL D'ARMES CONVENCIONALS I NOVES TECNOLOGIES ARMAMENTISTES

Instrumentos mundials per al control d'armes convencionals

Tot i la creixent preocupació internacional per l'ús d'armes incendiàries i armes explosives en zones poblades (AEZP), inclòs l'ús que grups armats no estatals fan dels artefactes explosius improvisats (AEI), els debats en el marc de la Convenció sobre certes armes convencionals de 1981 (CAC) no van concretar nous resultats. La manca de progrés en el marc de la CAC porta alguns estats a explorar la creació de nous instruments de control d'armes. El 2019 Irlanda va convocar la primera d'una sèrie de consultes obertes sobre una declaració política al voltant de les AEZP a Ginebra, amb vista a concloure i aprovar una declaració el 2020.

El 2019 les diferències al voltant de la creació de normes de conducta responsable per als estats en el ciberespai van generar dos processos paral·lels: un grup de treball de composició oberta i un nou grup d'experts governamentals. Amb tot, sense consens sembla poc probable que s'arribi aviat a cap acord vinculant.

Si bé és molt infreqüent que els estats facin servir mines antipersona, l'ús que en fan grups no estatals en conflictes és un problema creixent, sobretot l'ús d'AEI actiuats per les víctimes. Aquests grups van fer servir mines antipersona almenys en sis estats entre mitjans de 2018 i octubre de 2019: Afganistan, Iemen, Índia, Myanmar, Nigèria i Pakistan. El 2019 el grup armat no estatal Front Polisario del Sàhara Occidental va completar la destrucció de les seves mines terrestres. El 2019 es van seguir utilitzant municions de dispersió a Síria.

SISTEMES AUTÒNOMS D'ARMES LETALS

Van prosseguir les iniciatives per regular els sistemes autònoms d'armes letals dins del format del grup d'experts governamentals (GEG) en el marc de la Convenció sobre certes armes convencionals de 1981 (CAC). Si bé els estats accepten que l'autonomia dels sistemes d'armes no pot ser il·limitada, no es posen d'acord sobre la necessitat d'una reglamentació addicional. El 2019 el GEG va aprovar 11 principis rectors (10 dels quals proposats el 2018) i va acordar tornar-se a reunir el 2020 i el 2021 per prosseguir les deliberacions. La majoria dels estats voldrien que el GEG fes recomanacions substancials i políticament ambicioses a la Conferència de revisió de la CAC de 2021, però diverses potències militars tecnològicament avançades hi estan posant traves.

Evitar una carrera armamentista espacial

Des del 2017, alguns estats, en particular els EUA, han declarat que l'espai és un domini de guerra o una àrea per a operacions militars ofensives i defensives. D'altres, com França, l'Índia i el Japó, van anunciar el 2019 noves unitats militars espacials especialitzades, i el març de 2019 l'Índia va assajar una arma antisatèl·lits. A més, el 2019 l'OTAN va anunciar que l'espai exterior és un domini d'operacions. Malgrat el creixent risc de conflicte espacial, van seguir estancats els debats internacionals sobre seguretat i protecció de les activitats espacials, inclòs el punt del programa de l'ONU sobre prevenció de la cursa armamentista a l'espai (PAROS). ●

14. CONTROLS SOBRE EL COMERÇ D'ARMES I MATERIAL DE DOBLE ÚS

El 2019 van prosseguir els esforços mundials, multilaterals i regionals per reforçar els controls sobre el comerç d'armes convencionals i els articles de doble ús relacionats amb les armes convencionals, biològiques, químiques i nuclears i els seus sistemes vectors. La composició dels diferents instruments internacionals i multilaterals que intenten regular el comerç d'armes i material de doble ús es va mantenir estable, però alhora creixien els indicis que la força d'aquests instruments està cada cop més compromesa per l'escassetat de recursos nacionals i les tensions geopolítiques. Això es va poder veure en els incompliments de les obligacions d'informació i finançament que preveu el Tractat sobre el comerç d'armes de 2013 (TCA), les denúncies de violacions d'embarcaments d'armes de l'ONU, i les diferències tant dins de grups d'estats com entre ells sobre com s'han d'aplicar les obligacions que generen els diferents instruments. No obstant això, el 2019 els estats van fer progressos substancials per arribar a un acord sobre l'ampliació i el desenvolupament de molts dels aspectes tècnics d'aquests acords. Per exemple, van continuar concretant amb més detall com s'han d'aplicar les obligacions fonamentals del TCA i van ampliar el conjunt de documents de bones pràctiques i les llistes de control que vinculen els diversos règims de control de les exportacions.

El Tractat sobre el comerç d'armes

L'agost de 2019 es va celebrar a Ginebra la 5a Conferència d'estats part del TCA. Malgrat les tensions i controvèrsies, es va avançar en l'articulació de la forma en què s'han d'aplicar les disposicions del tractat, en concret les relatives a la violència de gènere. El

EMBARGAMENTS MULTILATERALS D'ARMES EN VIGOR, 2019

Nacions Unides (13 embargaments)

• Corea del Nord • EIIIL (Da'esh), al-Qaeda i individus i entitats associats • Iemen (FNG) • Iran (parcial) • Iraq (FNG) • Líban (FNG) • Líbia (parcial) • República Centreafricana (parcial) • República Democràtica del Congo (parcial) • Somàlia (parcial) • Sudan (Darfur) (parcial) • Sudan del Sud • Talibans

Unió Europea (21 embargaments)

Aplicacions d'embarcaments de l'ONU (10):

• Al-Qaeda, talibans i individus i entitats associats • Corea del Nord • Eritrea (aixecat des. 2018) • Iemen (FNG) • Iraq (FNG) • Líban (FNG) • Líbia (parcial) • República Centreafricana (parcial) • República Democràtica del Congo (parcial) • Somàlia (parcial)

Aplicacions d'embarcaments de l'ONU (2):

• Iran • Sudan (Darfur)

En vigor abans que el seu equivalent a l'ONU (1):

• Sudan del Sud

Embarcaments sense equivalent a l'ONU (8):

• Bielorússia • Egipte • Myanmar • Rússia • Síria • Veneçuela • Xina • Zimbabue

Lliga Àrab (1 embargament)

• Síria

EIIIL = Estat Islàmic de l'Iraq i el Llevant; FNG = forces no governamentals; parcial = l'embarcament permet transferències d'armes al govern de l'estat de destinació sempre que es compleixin certes condicions.

TCA encara és l'únic acord en matèria d'armament o controls de les transferències d'armes que inclou disposicions explícites sobre la violència de gènere, i els intents de concreció pràctica per part dels estats podrien ser importants per a altres instruments. Durant el 2019, els EUA van anunciar que volien sortir del TCA, mentre que la Xina va declarar que estava adoptant mesures per adherir-s'hi. Aquests moviments

oposats tindran sens dubte repercussions en les iniciatives per ampliar la composició del TCA, però la forma en què s'esdevingui encara és difícil de preveure.

Embargaments multilaterals d'armes

El 2019 hi havia en vigor 13 embargaments d'armes de l'ONU, 21 de la Unió Europea i 1 de la Lliga Àrab. No se'n va imposar cap de nou ni se'n va aixecar cap. Dels embargaments d'armes de la UE, 10 tenien el mateix abast que els imposats per l'ONU, 3 eren més amplis en durada, abast geogràfic o tipus d'armes coberts, i 8 no tenien equivalent a l'ONU. L'únic embargament de la Lliga Àrab, a Síria, no tenia equivalent a l'ONU. Com en anys anteriors, les investigacions de l'ONU van revelar nombroses denúncies de violacions d'importància diversa. L'embargament d'armes de l'ONU a Líbia, per exemple, ha fet ben poc per aturar el flux d'armes cap al conflicte. El 2019, algunes transferències d'armes van suscitar dubtes sobre quines activitats i béns cobreixen els embargaments d'armes de la UE, i també van posar en relleu la necessitat de millorar els mecanismes nacionals d'informació i de supervisió independent.

Règims de control de les exportacions

Els quatre règims multilaterals de control de les exportacions —Grup Austràlia (armes químiques i biològiques), Règim de Control de la Tecnologia de Míssils, Grup de Subministradors Nuclears i Acord de Wassenaar sobre control de les exportacions d'armes convencionals i articles i tecnologies de doble ús— van revisar el 2019 les respectives llistes i directrius de control del comerç. Cap dels quatre ha admès nous estats (o socis) el 2019, malgrat les moltes sol·licituds pendents en diversos règims. Les tensions geopolítiques en van continuar afectant

la tasca, en particular la de caràcter políticament sensible, com l'intercanvi d'informació sobre adquisicions. Sí que es va avançar en els aspectes més tècnics de la tasca dels règims, com ara les modificacions de les llistes de control. Això va incloure nous controls sobre les eines de cibervigilància i guerra informàtica creats per l'Acord Wassenaar. Diversos règims van adoptar mesures per intensificar la col·laboració en les duplicacions de les seves llistes de control, fins i tot en relació amb la seva cobertura de les tecnologies emergents.

Controls de la UE

Per aplicar els quatre règims de control de les exportacions al seu mercat comú, la UE ha desplegat una base jurídica comuna per al control de l'exportació, la intermediació, el trànsit i el transbord de productes de doble ús i, en certa mesura, productes militars. Durant el 2019 es van revisar els dos instruments principals de la UE en aquest àmbit: la Posició Comuna sobre l'exportació d'armes i el Reglament sobre productes de doble ús. El setembre de 2019 va concloure el procés de revisió de la Posició Comuna, amb canvis limitats tant en la redacció de l'instrument com en les instruccions per aplicar-lo. Amb tot, la revisió del Reglament sobre productes de doble ús, iniciada el 2011, seguia en curs a finals de 2019. Si bé el 2019 es van aconseguir grans progressos, en les deliberacions també es van posar en relleu les diferències entre les parts —Comissió Europea, Parlament Europeu i Consell de la UE— pel que fa a l'objectiu general del reglament. ●

Acords de control d'armes i desarmament en vigor, 1 de gener de 2020

- 1925 Protocol per a la prohibició de l'ús en la guerra de gasos asfixiants, tòxics o d'altres, i dels mètodes bacteriològics amb finalitats bèl·liques (Protocol de Ginebra del 1925)
- 1948 Convenció sobre la prevenció i la sanció del delictes de genocidi (Convenció sobre el genocidi)
- 1949 Convenció de Ginebra (IV) sobre la protecció dels civils en temps de guerra; i Protocols I i II del 1977 relatius a la protecció de les víctimes de conflictes armats internacionals i no internacionals
- 1959 Tractat Antàrtic
- 1963 Tractat de prohibició d'assaigs nuclears a l'atmosfera, l'espai exterior i el fons marí (Tractat de prohibició parcial d'assaigs nuclears, TPPAN)
- 1967 Tractat sobre els principis que han de regir les activitats dels estats en l'exploració i la utilització de l'espai ultraterrestre, inclosa la lluna i altres cossos celestes (Tractat de l'espai)
- 1967 Tractat de proscripció de les armes nuclears a l'Amèrica Llatina i el Carib (Tractat de Tlatelolco)
- 1968 Tractat de no-proliferaçió d'armes nuclears (Tractat de no-proliferaçió, TNP)
- 1971 Tractat per a la prohibició de l'emplaçament d'armes nuclears i altres armes de destrucció massiva als fons marins i oceànics i al seu subsol (Tractat sobre els fons marins)
- 1972 Convenció sobre la prohibició del desenvolupament, producció i emmagatzematge d'armes bacteriològiques (biològiques) i tòxiques i sobre la seva destrucció (Convenció sobre armes biològiques i tòxiques, CABT)
- 1974 Tractat sobre la limitació d'assaigs nuclears subterranis (Tractat sobre la limitació d'assaigs nuclears, TLAN)
- 1976 Tractat sobre les explosions nuclears subterranies amb finalitats pacífiques (Tractat sobre explosions nuclears pacífiques, TENP)
- 1977 Convenció sobre la prohibició d'utilitzar tècniques de modificació ambiental amb finalitats militars o hostils (Convenció ENMOD)
- 1980 Convenció sobre la protecció física dels materials i instal·lacions nuclears
- 1981 Convenció sobre prohibicions o restriccions de l'ús de certes armes convencionals que puguin considerar-se excessivament nocives o d'efectes indiscriminats (Convenció CAC, o Convenció sobre "armes inhumanes")
- 1985 Tractat de la zona lliure nuclear del Pacífic sud (Tractat de Rarotonga)
- 1990 Tractat sobre les forces armades convencionals a Europa (Tractat FCE)
- 1992 Tractat dels cels oberts
- 1993 Convenció sobre la prohibició del desenvolupament, producció, emmagatzematge i ús d'armes químiques i sobre la seva destrucció (Convenció sobre armes químiques, CAQ)
- 1995 Tractat de la zona lliure d'armes nuclears del sud-est asiàtic (Tractat de Bangkok)
- 1996 Tractat sobre una zona lliure d'armes nuclears a l'Àfrica (Tractat de Pelindaba)
- 1996 Acord sobre el control subregional d'armament (Acord de Florència)
- 1997 Convenció interamericana contra la fabricació i el tràfic il·lícits d'armes de foc, municions, explosius i altres materials relacionats
- 1997 Convenció sobre la prohibició d'ús, emmagatzematge, fabricació i transferència de mines antipersona i sobre la seva destrucció (Convenció MAP)
- 1999 Convenció interamericana sobre transparència en les adquisicions d'armes convencionals
- 2001 Protocol sobre el control de les armes de foc, les municions i altres materials relacionats a la regió de la Comunitat de l'Àfrica Meridional per al Desenvolupament (SADC)

- 2004 Protocol de Nairobi per a la prevenció, el control i la reducció de les armes petites i lleugeres a la regió dels Grans Llacs i la banya d'Àfrica
- 2006 Convenció de la CEDEAO sobre armes petites i lleugeres, municions i altres materials relacionats
- 2006 Tractat d'una zona lliure d'armes nuclears a l'Àsia Central (Tractat de Semipalatinsk)
- 2008 Convenció sobre les bombes de dispersió
- 2010 Tractat per a la reducció d'armes estratègiques ofensives (Nou START)
- 2010 Convenció de l'Àfrica Central per al control de les armes petites i lleugeres, les municions i totes les parts i els components que es poden utilitzar per a la seva fabricació, reparació i muntatge (Convenció de Kinshasa)
- 2011 Document de Viena del 2011 sobre mesures per fomentar la confiança i la seguretat
- 2013 Tractat sobre el comerç d'armes (TCA)

Acords que encara no estan en vigor, 1 de gener de 2020

- 1996 Tractat per a la prohibició completa dels assaigs nuclears (TPCAN)
- 1999 Acord sobre l'adaptació del Tractat FCE
- 2017 Tractat sobre la prohibició de les armes nuclears

Organismes de cooperació en matèria de seguretat

Entre les novetats de 2019 cal esmentar que Micronèsia va començar a formar part de la Iniciativa de Seguretat contra la Proliferació; i que l'Argentina, el Brasil, Xile, Colòmbia i el Paraguai es van retirar de la Unió de Nacions Sud-americanes (UNASUR), mentre que l'Equador i el Perú van iniciar el procés de retirada. Es van celebrar converses per formar un nou grup regional, conegut com el Fòrum per al Progrés d'Amèrica de Sud (PROSUR). ●

CRONOLOGIA 2019, EPISODIS PRINCIPALS

- 16 gen. El Consell de Seguretat de l'ONU estableix una missió per donar suport a l'Acord d'Al-Hudayda al Iemen.
- 6 feb. El Govern de la República Centreafricana i 14 grups armats signen un acord de pau.
- 27 mar. L'Índia anuncia el seu primer assaig amb èxit d'una arma antisatèl·lit.
- 30 abr. Juan Guaidó, el líder de l'oposició veneçolana, instiga un intent d'aixecament contra el president Nicolás Maduro.
- 19 mai. L'Organització per a la Prohibició de les Armes Químiques investiga una nova denúncia d'ús d'armes químiques a Kabani, Síria.
- 20-21 jun. L'Iran abat un dron militar dels EUA, que respon amb ciberatacs contra els serveis d'informació i mitjans militars iranians.
- 17 jul. L'OMS declara que el brot d'ebola a la República Democràtica del Congo és una emergència de salut pública d'importància internacional.
- 2 ago. Els EUA es retiren oficialment del Tractat sobre l'eliminació de míssils de curt i mitjà abast (Tractat INF) de 1987.
- 8 set. El president dels EUA Donald J. Trump declara "mortes" les converses de pau a l'Afganistan.
- 9 oct. Turquia anuncia l'inici d'operacions militars al nord-est de Síria per crear una "zona segura".
- 4 nov. Els EUA notifiquen formalment a l'ONU la seva intenció de retirar-se de l'Acord de París sobre el canvi climàtic el 2020.
- 31 des. Es comunica a l'OMS que s'ha detectat una pneumònia de causa desconeguda a Wuhan (Xina).

FUNDIPAU (FUNDACIÓ PER LA PAU)

FundiPau és una ONG nascuda el 1983 que treballa per un món en pau. A través d'una opinió pública cada cop més informada i activa, impulsa aquells canvis culturals i estructurals que facin possible l'erradicació de la violència entre persones i pobles. Duu a terme activitats d'educació, sensibilització, incidència i mobilització social per la pau, el desarmament i la resolució no-violenta dels conflictes.

Des de FundiPau estem convençuts que la traducció al català del resum de l'anuari *SIPRI Yearbook 2020*, un material de referència internacional, proporciona un instrument cabdal per a la divulgació i la sensibilització a favor de la cultura de pau a casa nostra.

Publicacions recents de FundiPau sobre desarmament

Informe: *Análisis de las exportaciones españolas de material de defensa, otro material y productos y tecnología de doble uso de 2018 y 2019. Propuestas para avanzar en la transparencia y el control del comercio de armas*

FundiPau et al.

Madrid / Barcelona 2020

Per a més detalls: www.fundipau.org

Edició en català a cura de:

Amb el suport de:

BASES DE DADES DEL SIPRI

- Base de dades sobre despesa militar
- Base de dades sobre la indústria armamentística
- Base de dades sobre transferències d'armes
- Base de dades sobre embargaments d'armes
- Base de dades sobre informes nacionals
- Base de dades sobre operacions de pau multilaterals

Podeu accedir a les bases de dades del SIPRI des del seu lloc web.

INSTRUCCIONS PER FER COMANDES DEL SIPRI YEARBOOK 2020

SIPRI Yearbook 2020: Armaments, Disarmament and International Security

Publicat en paper i en versió electrònica per Oxford University Press

ISBN 978-0-19-886920-7, tapa dura

ISBN 978-0-19-190570-4, versió electrònica

Per a més detalls, visiteu www.sipriyearbook.org

STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE

Signalistgatan 9
SE-169 72 Solna, Sweden
Telephone: +46 8 655 97 00
Email: sipri@sipri.org
Internet: www.sipri.org

SIPRI YEARBOOK 2020

Armaments, Disarmament and International Security

L'anuari del SIPRI és una font autoritzada i independent de dades i anàlisis sobre armaments, desarmament i seguretat internacional. Ofereix una visió general sobre l'evolució de la seguretat internacional, les armes i la tecnologia, la despesa militar, la producció i el comerç d'armes, els conflictes armats i la seva gestió, així com sobre les iniciatives per controlar les armes convencionals, nuclears, químiques i biològiques.

Aquest quadern resumeix la 51a edició de l'anuari del SIPRI, que inclou les novetats de l'any 2019 en:

- *Conflictes armats i gestió de conflictes*, amb una visió general dels conflictes armats i els processos de pau a Amèrica, Àsia i Oceania, Europa, l'Orient Mitjà i el nord d'Àfrica, i l'Àfrica subsahariana, amb una atenció especial a les tendències mundials i regionals en les operacions de pau.
- *Despesa militar, transferències internacionals i evolució en la producció d'armes*.
- *Les forces nuclears al món*, amb una visió general de cadascun dels nou estats que disposen d'armes nuclears i els seus programes de modernització.
- *El control d'armes nuclears*, sobre la diplomàcia nuclear entre Corea del Nord i els EUA, les novetats en el Tractat INF i el control i desarmament nuclear entre Rússia i els EUA, i l'aplicació del pacte nuclear iranià.
- *Les amenaces contra la seguretat química i biològica*, la investigació de les denúncies d'ús d'armes químiques a Síria i les novetats en els instruments jurídics internacionals contra la guerra química i biològica.
- *El control d'armes convencionals*, els instruments mundials, com les iniciatives per regular els sistemes autònoms d'armes letals, el ciberespai i les armes explosives en zones poblades, i el diàleg sobre la prevenció d'una carrera armamentista a l'espai.
- *Els controls sobre el comerç d'armes i material de doble ús*, l'evolució del Tractat sobre el comerç d'armes, els embargaments multilaterals i els règims de control de les exportacions, i els processos de revisió del marc jurídic de la UE per a aquests controls.

L'anuari també ofereix annexos amb la relació d'acords de control d'armes i desarmament, els òrgans de cooperació internacional en matèria de seguretat i els successos clau de 2019.